

Accountantsverslag

Gemeente De Bilt
Boekjaar 2021

Aan de Gemeenteraad van de
gemeente De Bilt
Soestdijkseweg Zuid 173
3721 AB De Bilt

Utrecht, 5 juli 2022

Geachte leden van de Gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat is opgesteld in het kader van de opdracht om de jaarrekening 2021 van de gemeente De Bilt te controleren.

Dit accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden uit hoofde van de jaarrekeningcontrole 2021 naar voren zijn gekomen. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie. Vervolgens hebben wij op 28 juni 2022 de concept versie van dit verslag toegelicht aan en besproken met de auditcommissie.

Vanwege de corona-maatregelen hebben wij een deel van de werkzaamheden op afstand en digitaal uitgevoerd. De jaarrekeningcontrole hebben wij wel grotendeels op locatie kunnen uitvoeren waardoor de afstemmingen en besprekingen met de organisatie voor een aantal punten makkelijker en beter ging dan voorgaand jaar. Wij danken de medewerkers voor de samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en lichten de inhoud van deze rapportage graag nader aan u toe.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

G.J. van Luyk AA
Director

Inhoudsopgave

Bestuurlijke
samenvatting

Uitkomsten
jaarrekening-
controle

Rechtmatigheid

Financiële positie

Bevindingen
interne beheersing

Overige
onderwerpen

Bijlagen

Bestuurlijke samenvatting

1. Bestuurlijke samenvatting

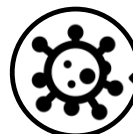
Wij hebben op 5 juli 2022 bij de jaarrekening 2021 een afkeurende verklaring verstrekt voor de rechtmatigheid en een goedkeurende verklaring voor de getrouwheid. De afkeurende verklaring komt doordat de rechtmatigheidsfouten de vigerende grens van 3% voor fouten te boven gaat.

Het jaarverslag is cf. NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet aan de laatste actuele voorschriften.

Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle opzichten nageleefd in 2021.

Covid-19: De gemeente heeft in de jaarrekening 2021 niet de ontwikkelingen als gevolg van Covid-19 in een afzonderlijke paragraaf toegelicht. Wij sluiten ons bij het dringende advies van de commissie BBV aan om dit wel te doen. Een aparte paragraaf zorgt er voor dat alle informatie rondom Covid-19 op één plek terug is te vinden. De gemeente heeft er voor gekozen dit niet doen omdat de Raad al periodiek over de ontwikkelingen rondom Covid-19 is geïnformeerd.

Uit de door ons aanvullend uitgevoerde controlewerkzaamheden zijn geen bevindingen geconstateerd. De belangrijkste werkzaamheden hebben toegezien op de verantwoording inzake de Tozo-regelingen.

Uit onze controle met betrekking tot ons oordeel ten aanzien van de getrouwheid blijken wel ongecorrigeerde onzekerheden. Wij hebben de volgende onzekerheden geconstateerd:

- WMO/ Jeugd € 838.000
- PGB € 775.000
- Bedrijfskosten € 840.000
- Faciliterend grondbeleid € 0 – 471.000

De eerste 3 onzekerheden hebben betrekking op het niet kunnen vaststellen van de prestatielevering. De laatste heeft betrekking op het niet kunnen vaststellen of de waardering in overeenstemming met het BBV is.

Naast de genoemde onzekerheden hebben wij een fout van € 99.000 inzake het niet juist verwerken van een afrekening met een verbonden partij.

1. Bestuurlijke samenvatting

De begrotingsoverschrijdingen passen wel binnen het bestaande beleid en zijn goed toegelicht.

Wij hebben ten aanzien van de financiële rechtmatigheidscontrole wel bevindingen die wij, op basis van de rapporteringstolerantie, aan u zouden moeten rapporteren. We constateren de volgende onzekerheden:

- WMO/ Jeugd € 838.000
- PGB € 775.000
- Bedrijfskosten € 840.000
- Faciliterend grondbeleid € 0 – 471.000

De eerste 3 onzekerheden hebben betrekking op het niet kunnen vaststellen van de prestatievering. De laatste heeft betrekking om het niet kunnen vaststellen of de waardering in overeenstemming met het BBV is.

Daarnaast hebben wij de volgende fouten ten aanzien van de rechtmatigheid geconstateerd:

- Niet naleven van de Europese aanbestedingsregels € 3.509.000
- Investerings waarvoor geen of onvoldoende kredieten ter beschikking is gesteld. Omvang van deze fout is € 726.000
- Niet juist verwerken van een afrekening met een verbonden partij. Omvang van deze fout is € 99.000

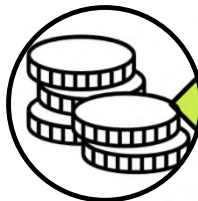

Inzake de kosten jeugdwet en de Wmo nieuwe taken steunt de gemeente (deels) op productieverantwoordingen van zorgaanbieders die zijn voorzien van een controleverklaring. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden en de ontvangen controleverklaringen resteert inzake de kosten Jeugdwet en WMO een onzekerheid van € 838.000

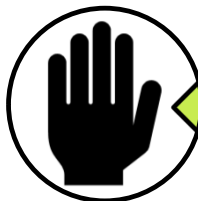

De gemeente De Bilt heeft onderkend dat de financiële beheersing en de daarbij horende administratieve processen verbetering behoeven. De gemeente heeft middels het verbeterprogramma (Cyclisch, Betrouwbaar, Rechtmatig) invulling gegeven aan de te nemen verbeteracties. Wij onderschrijven de onderkende acties en concluderen dat veel van de voorgenomen acties de bevindingen in dit verslag kunnen wegnemen. Wel onderkennen wij net als de gemeente de uitdaging ten aanzien van de capaciteit die nodig is om verbetering structureel in de organisatie te borgen.

1. Bestuurlijke samenvatting

Het boekjaar 2021 sluit met een financieel resultaat van € 2,1 miljoen (voordelig). De totale vermogenspositie van de gemeente De Bilt bedraagt € 24,1 miljoen (2020: € 23,8 miljoen) met een solvabiliteitsratio van 19,1% (2020: 19,5%). De vermogenspositie is voldoende te noemen maar kan nog verder worden verbeterd. Het college concludeert in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing dat de weerstandscapaciteit met 1,41 ruim voldoende is.

Net als vorig jaar is er sprake geweest van een zeer intensief controleproces. Wij constateren dat er ten opzichte van de controle 2020 geen tot zeer beperkte vooruitgang is geboekt. Om er voor te kunnen zorgen dat de controle 2022 op een juiste wijze kan worden uitgevoerd alsmede tijdig kan worden afgerond zijn verbeteringen in het afsluitproces noodzakelijk. Wij stellen voor medio augustus de controle uitgebreid te evalueren en goede afspraken te maken die zowel voor de gemeente als voor Baker Tilly werkbaar zijn.

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd. Wel merken we op dat ten opzichte van voorgaand jaar het aantal te verantwoorden regelingen fors toe is genomen. Dit heeft een extra inspanning van zowel de organisatie als van ons gevraagd.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2021 in overeenstemming zijn met de Wet normering topinkomens (WNT) en dat de jaarrekening 2021 van de gemeente De Bilt voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Opdracht, scope en uitkomsten

Reikwijdte van de controle

De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit:

- Algemeen.
- Het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen).
- De jaarrekening.
- SISA.
- Bijlagen.

Met de opdrachtbevestiging van d.d. 15 november 2021 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2021. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Overzicht toleranties

De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 1.170.000. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

Grondslag		Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 1.170.000
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 3.510.000
Rapporteringstolerantie	Op basis van het controleprotocol	€ 100.000

Inzake de rapporteringstolerantie geldt dat wij vanwege de op ons van toepassing zijnde wet- en regelgeving € 58.500 als grens voor het rapporteren van fouten en onzekerheden dienen te hanteren.

Kernpunten en significante risico's in de controle

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle:

- Waardering van uw grondexploitatie.
- Waardering van uw onderhoudsregulatievoorzieningen in combinatie met een juiste verwerking, in overeenstemming met het BBV, van transacties (activeren/ onderhoud) en een toereikende uitwerking en onderbouwing van de onderhoudsplannen.
- Juistheid alsmede volledigheid van de schulden en overlopende passiva.
- Aanbestedingsrechtmatigheid.
- Prestatielevering inkopen.
- Risico dat het management van de gemeente de procesafspraken doorbreekt, hetgeen een standaard risico is vanuit onze beroepsregels. Dit risico ziet bij uw gemeente met name toe op de schattingsposten in de grondexploitatie en voorzieningen.
- Prestatielevering van de jeugdzorg, de WMO en andere voorzieningen, complicerende factor daarbij is dat deze voorzieningen deels vanwege COVID-19 hebben stilgelegen.

Verslaggevingsrichtlijnen

Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld. Uw gemeente heeft gedurende 2021 geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen. Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van de gemeente.

Managementinzicht en schattingen

Schattingen op basis waarvan sommige jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld op basis waarvan de afzonderlijke oordelen en schattingen zijn gevormd. Wij hebben vastgesteld dat dit aanvaardbaar is in het kader van de jaarrekening als geheel. Op de volgende pagina hebben wij de verschillende schattingen toegelicht.

Management en schattingen

Management schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt de directie belangrijke schattingen en licht deze toe in de jaarrekening. Wij hebben de schattingen die het management heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2021 beoordeeld en gecontroleerd. De belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreffen;

Schatting	Beoordeling 2021	Beoordeling 2020	Toelichting
Waardering vaste activa			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de vaste activa een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw activa
Grondexploitatie			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitatie een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw grondexploitaties. Voor een uiteenzetting hiervan verwijzen wij naar de paragraaf "waardering van de grondexploitaties" van dit accountantsverslag.
Waardering vorderingen			Wij zijn van mening dat de vorderingen evenwichtig zijn gewaardeerd. Wel vragen wij de aandacht voor de wijze waarop de voorziening voor oninbaarheid wordt bepaald.
Egalisatievoorzieningen			Wij hebben vastgesteld dat naar aanleiding van de controle 2020 de egalisatievoorzieningen zijn vrijgefallen omdat er niet meer kon worden voldaan aan de voorwaarden zoals opgenomen in het BBV.
Voorziening verplichtingen, risico's en verliezen			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de voorzieningen een evenwichtig beeld geven van de toereikendheid van de voorzieningen.
Overlopende activa en passiva			De gemaakte schattingen met betrekking tot de overlopende activa en passiva zijn optimistisch. Dit heeft vooral betrekking op de toerekening van de lasten aan de juiste periode. Facturen ontvangen in 2022 maar die betrekking hebben op 2021 dienen in 2021 te worden verwerkt. Het afsluitproces alsmede de schattingskracht van de gemeente behoeft doorontwikkeling op dit punt.
Controleverschil Voorzichtig Evenwichtig Optimistisch Controleverschil			

Controleproces

Net als bij de controle 2020 is er sprake geweest van een intensief controleproces voor zowel de medewerkers van de gemeente als ons als controlerend accountant. Ten opzicht van de controle 2020 onderkennen wij weinig tot geen verbeteringen in het controleproces. Dit is mede veroorzaakt doordat de controle 2020 een lange doorlooptijd heeft gehad waardoor er in 2021 maar beperkt tijd is geweest om de benodigde verbeteringen door te voeren. Wel hebben wij vastgesteld dat een aantal van de correcties, zoals ten aanzien van de egalisatievoorzieningen, die voortkwamen uit de controle 2020 tijdig zijn doorgevoerd.

In het verslag zullen wij stilstaan bij de fouten/ onzekerheden die gedurende de controle zijn geconstateerd, de doorgevoerde correcties alsmede de overige bevindingen die wij hebben geconstateerd. Voor zover mogelijk zullen wij een relatie leggen met het verbeterprogramma zoals door de gemeente is opgesteld. In hoofdlijnen zijn veel van de bevindingen terug te herleiden tot de volgende oorzaken:

- 1) Er wordt niet goed/ juist geboekt waardoor er meerdere correctieboekingen nodig zijn. Naast dat dit een extra belasting is voor de organisatie komt dit het inzicht in de administratie niet ten goede.
- 2) De documentatie/ onderbouwing van waarom een transactie is aangegaan, wat de gemaakte afspraken zijn en op grond waarvan voor de gehanteerde verwerkingswijze gekozen is ontbreekt in te veel gevallen.
- 3) Er wordt onvoldoende getoetst of de gehanteerde verwerkingswijze voldoet aan het BBV.
- 4) Het zelf controlerend vermogen van de organisatie is onvoldoende. Hier is een belangrijke rol weggelegd voor de VIC. Vooralsnog komt dit nog niet tot zijn recht door de beperkte capaciteit bij de VIC en de inzet van de VIC die nodig is op andere dossiers. Mede gezien de rechtmatigheidsverantwoording en – control die de organisatie in 2023 zelf moet gaan uitvoeren vinden wij dit een onwenselijke situatie.

Voorgaande heeft er onder andere toe geleid dat bij aanvang van de controle de jaarrekening niet gereed was en het controledossier niet van het gewenste niveau was alsmede niet volledig.

Ten opzichte van voorgaand jaar hebben wij er voor gekozen om voor aanvang van de controle van een jaarrekeningpost deze door de verantwoordelijk medewerker te laten presenteren. De uitwerking hiervan heeft voor ons veelal niet het gewenste resultaat gehad. Dit komt doordat de oplevering niet volledig was en/of desbetreffende medewerker zich het controledossier onvoldoende eigen had gemaakt.

Wij zullen het proces van de jaarrekeningcontrole met de organisatie evalueren en afspraken maken welke verbeteringen er noodzakelijk zijn om volgend jaar de controle op een betere en efficiëntere wijze uit te kunnen voeren.

Wij hebben vastgesteld dat de meeste van de door ons hier onderkende punten zijn onderkend in het verbeterplan dan wel worden meegenomen in het verder verbeteren van de P&C cyclus.

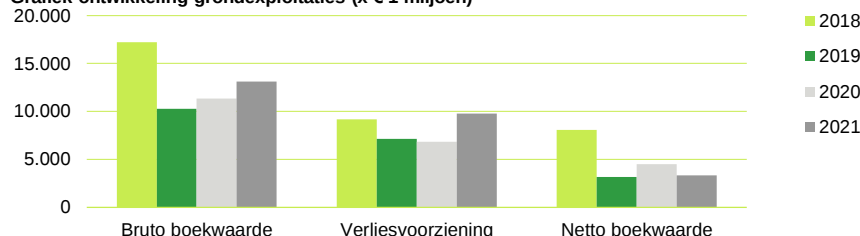
Ten opzichte van vorenstaande is er één positieve uitzondering en dat is het sociaal domein (WMO en jeugd). Zowel de dossiercontroles (is er terecht een beschikking om zorg te verlenen verstrekt) als de controle van de lasten (aansluiting zorgadministratie op financiële administratie) en de onderbouwing van prestatie met de controleverklaringen was goed opgeleverd.

Waardering van de grondexploitaties

Algemeen

De waardering van de grondexploitaties is een belangrijk risico in onze controleaanpak, vanwege de hogere mate van schattingsonzekerheid. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk. Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw grondexploitatie gedurende de afgelopen vier jaar weergegeven.

Grafiek ontwikkeling grondexploitaties (x € 1 miljoen)

Ten opzichte van 31 december 2021 is de boekwaarde van de post grondexploitatie afgenomen met € 1,2 miljoen. De afname van de boekwaarde per 31 december 2021 is als volgt samen te vatten:

(x € 1.000)	2021	2020
Boekwaarde per 1 januari	4.480	3.138
Investerings	3.210	3.323
Grondverkoop	-1.742	-3.823
Tussentijdse winstneming	300	1.546
Mutatie verliesvoorziening	-2.934	296
Boekwaarde per 31 december	3.314	4.480

Beheersing grondexploitaties

Bij de controle van de grondexploitaties hebben wij kennisgenomen van de geactualiseerde berekeningen (grexten). Conform voorgaand jaar zijn deze door een externe partij (planeconoom) geactualiseerd. De actualisatie van de grondexploitaties wordt gedaan op basis van de input van de gemeente. Op het moment dat de input van de gemeente niet juist, volledig of actueel is leidt dit er toe dat de geactualiseerde berekening ook niet het juiste beeld geeft van het verwachte resultaat. Bij de actualisatie van de berekeningen is de conclusie dat de input in het verleden niet accuraat is geweest waardoor er in de jaarrekening 2021 de verliesvoorziening moest worden aangevuld en verwachte/ reeds genomen winsten moesten worden teruggedraaid. Dit heeft zich voorgedaan bij onder andere de volgende projecten:

- 1) Melkweg; in 2020 kosten ten onrechte naar beneden bijgesteld. In 2021 kostenniveau aangepast naar de verwachte kosten 2019.
- 2) Larenstein; verwachte kosten met € 400.000 gedaald omdat voorziene werkzaamheden niet meer nodig zijn.
- 3) Centrumplan; de volgende oorzaken hebben geleid tot een aanvullend verlies:
  - A. Voor het huidige plan is niet alle grond verworven en dient dus nog aanvullend grond gekocht te worden.
  - B. Bouwkosten waren in relatie tot de locatie (dicht bij het spoor) te laag geraamd.
  - C. Verwachte opbrengsten voor de commerciële ruimtes waren te hoog ingeschat doordat er van een te hoge huur was uitgegaan.
  - D. Pand binnen het plan heeft de monumentenstatus wat de ontwikkeling duur en complex maakt.

Om bovenstaande punten op te lossen is het noodzakelijk dat bij aanvang van een grondexploitatie duidelijk is vastgelegd en gedocumenteerd wat de uitgangspunten van de grondexploitatie zijn. Deze uitgangspunten dienen zichtbaar te zijn gecontroleerd op juistheid alsmede of er wordt voldaan aan wet- en regelgeving. Vervolgens dient gedurende het jaar te worden bijgehouden en te worden gedocumenteerd welke ontwikkelingen/ wijzigingen er in de grondexploitatie zijn geweest zodat de planeconoom de berekeningen op basis van de juiste uitgangspunten kan actualiseren.

Waardering van de grondexploitaties

Bovenwijkse voorzieningen

Gemeente De Bilt heeft middels de nota kostenverhaal invulling gegeven aan het beleid rondom bovenwijkse voorzieningen. Bovenwijkse voorzieningen zijn ontwikkelingen/ investeringen die niet 1 op 1 aan een grondexploitatie te koppelen zijn maar wel in brede zin bijdragen aan de leefomgeving van de gemeente en daarmee ook de grondexploitatie. De nota bevat een heldere uiteenzetting op welke wijze de gemeente dit beleid wil uitvoeren.

Ten behoeve van de beheersbaarheid alsmede controleerbaarheid is het noodzakelijk dat de gemeente de bedragen die hiervoor vanuit de grondexploitatie worden “gespaard” op een juiste wijze boekt. Daarnaast dient de gemeente aan te tonen dat de afdracht vanuit de grondexploitaties proportioneel is alsmede dat de projecten die de gemeente heeft onderkend in de nota kostenverhaal daadwerkelijk bijdragen aan de leefomgeving van de gemeente. Kortom de documentatie en vastlegging rondom de uitvoering dient te worden verbeterd en er dient zichtbaar te worden vastgesteld en aangetoond dat er wordt voldaan aan de voorwaarden rondom bovenwijkse voorzieningen.

Waardering inclusief specifieke projectrisico's

Verliesvoorziening

Wij hebben vastgesteld dat de gemeente de verliesvoorziening op basis van de geactualiseerde berekeningen heeft bijgesteld. Op grond van de huidige berekeningen is de verliesvoorziening volledig.

Tussentijdse winstneming

De BBV schrijft voor dat op basis van de voortgang tussentijdse winstneming verplicht is. Hierbij mag rekening worden gehouden met specifieke projectrisico's. Wij hebben vastgesteld voor 2021 dat de winst op een juiste wijze is berekend en verantwoord. In 2021 is voor € 0,3 miljoen aan resultaat verantwoord. Mede doordat de in voorgaande jaren verantwoorde winst Melkweg ad € 0,2 miljoen moest worden teruggedraaid is de winstname lager dan op voorhand was begroot.

Specifieke projectrisico's

Voor de resterende kosten geldt een generiek risico van de stijging van de kosten. Door de schaarste in bouwmaterialen en de hoge vraag naar deze materialen zijn de prijzen de afgelopen periode fors gestegen. Doordat nog niet alle nog te maken kosten contractueel zijn vastgelegd kan ook gemeente De Bilt te maken krijgen met dit risico.

De grondexploitaties zijn geactualiseerd op basis van de verwachtingen per 31 december 2021 en de raadsbesluiten ten aanzien van de inrichting van de verschillende deelplannen. Van de gemeente hebben wij begrepen dat het centrumplan mogelijk nog wijzigt mede door de ontwikkeling van de spoorzone. Deze mogelijke wijziging is terecht niet meegenomen in de actualisatie omdat hier nog geen raadsbesluit aan ten grondslag ligt. Mocht dit raadsbesluit er wel zijn dan dient de impact hiervan te worden verwerkt in de actualisatie van de grondexploitatie.

Voor de grondexploitatie Nobelkwartier heeft de gemeente rekening gehouden met een “interne” opbrengst van € 208.000. Deze interne opbrengst betreft een stuk grond dat wordt geleverd voor de bouw/ uitbreiding van een sporthal. Binnen de wet- en regelgeving rondom grondexploitatie is een interne opbrengst toegestaan maar gelden er wel specifieke voorwaarden. Belangrijkste voorwaarde is dat er geen winst wordt gerealiseerd met de transactie. Wij hebben op basis van de huidige grondexploitatie, die beperkt verliesgevend is, vastgesteld dat er aan de belangrijkste voorwaarde wordt voldaan. Alvorens de interne levering daadwerkelijk plaatsvindt dient de gemeente vast te stellen of de marktwaarde niet lager is. Indien dat het geval is dient er een afboeking naar de lagere marktwaarde plaats te vinden. Daarnaast adviseert de commissie BBV, en wij onderschrijven dit advies, om een grondprijzenbrief op te stellen met een vastgestelde uitgifteprijs voor zowel maatschappelijke grond als intern door te leveren grond.

Waardering van de grondexploitatie

Gehanteerde parameters

De waardering van uw grondexploitatie is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door gemeente De Bilt gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst. De belangrijkste uitkomsten hiervan kunnen als volgt worden samengevat:

Parameter	2021	2020
Kostenstijging	●	●
Opbrengstenstijging	●	●
Rekenrente	●	●
Disconteringsvoet	●	●
Programmering	●	●
Verkoopprijzen	●	●

Legenda status:

- = evenwichtig
- = optimistisch
- = voorzichtig
- = controleverschil

Kostenstijging

De gehanteerde parameter voor de kostenstijging is 2% (2020: 2%) en ligt aan de onderkant van de landelijke prijsindexcijfers. Op basis van de momenteel beschikbare informatie achten wij deze parameter evenwichtig. Gezien de prijsontwikkelingen in de markt is het van belang de ontwikkelingen hierin goed te monitoren. In dit kader alsmede om de beheersing rondom de grondexploitatie te verbeteren adviseren wij om te overwegen om de grondexploitatie 2x per jaar te actualiseren

Opbrengstenstijging

Het college rekent met de volgende opbrengstenstijging(en) 0% (2020: 0%). Op basis van de momenteel beschikbare informatie achten wij deze parameter voorzichtig. Wij vinden dit voorzichtig in relatie tot de huidige prijsontwikkelingen. Tevens hebben wij vastgesteld dat deze indexering niet uniform wordt toegepast aangezien voor het Nobelkwartier wel wordt uitgegaan van een indexatie van 2% voor de opbrengsten.

Rekenrente

Het college rekent binnen de huidige grondexploitatie met een toekomstige rekenrente van 1,5% (2020: 1,8%). De rekenrente is gebaseerd op de huidige leningenportefeuille van gemeente De Bilt. Deze grondslag is in overeenstemming met de notitie grondexploitatie en de bepaling in de notitie rente van de commissie BBV. Wij achten deze parameter evenwichtig.

Disconteringsvoet

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitatie is door de commissie BBV voor alle gemeenten gelijkgesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor inflatie binnen de Eurozone (2%). Dit percentage is door de gemeente correct toegepast, waardoor wij deze parameter kwalificeren als evenwichtig.

Programmering

De programmering van de grondexploitatie wordt actief gemonitord door de gemeente De Bilt. De ingerekende programmering ligt in lijn met vorig jaar. Op basis van de gerealiseerde verkopen in 2021 en begin 2022 heeft de gemeente geen indicaties dat de programmering niet passend is. Wel adviseren wij de gemeente om periodiek vast te stellen dat de programmering nog aansluit bij de behoefte vanuit de markt.

Verkoopprijzen

De verkoopprijzen voor zowel woningen als bedrijven zijn niet significant gewijzigd. Gedurende 2021 hebben voor zowel woningen als bedrijven verkopen plaatsgevonden waarbij de ingerekende prijs is gerealiseerd.

Sociaal domein

Algemeen

De gemeente De Bilt voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij taken deels zijn ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Wijze van uitbesteding	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiewet)	Regionale Dienst Werk en Inkomen Kromme Rijn Heuvelrug	Mandatering	Afrekeningen op basis van werkelijke lasten
Werkdeel (WSW)	Regionale Dienst Werk en Inkomen Kromme Rijn Heuvelrug	Mandatering	Afrekeningen op basis van werkelijke lasten
Jeugdwet	Zelfstandig	n.v.t.	Afrekeningen op basis van werkelijke lasten
WMO	Zelfstandig	n.v.t.	Afrekeningen op basis van werkelijke lasten
PGB's	Sociale verzekeringsbank	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke lasten

In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake het sociale domein verantwoord. De totale omvang van de uitgaven, op basis van het programma sociaal domein, over 2021 bedragen € 43,3 miljoen (2020 € 45,4 miljoen). In de volgende passages behandelen wij de verschillende onderdelen die deel uitmaken van het sociaal domein en de uitkomsten van onze werkzaamheden.

Uitkeringen en Werkdeel (Participatiewet en WSW)

De participatiewet, het werkdeel en de WSW zijn uitbesteed aan de Regionale Dienst Werk en Inkomen Kromme Rijn Heuvelrug (RDWI). De accountant van RDWI heeft haar werkzaamheden ten aanzien van de SiSa-verantwoording afgerond, hieruit zijn geen controlebevindingen naar voren gekomen. Wij hebben conform wet- en regelgeving gebruik gemaakt van de werkzaamheden door de accountant van RDWI voor de gemeente De Bilt.

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers

Het kabinet heeft de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (hierna: Tozo) in 2021 verlengd om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. Op basis van de Tozo kunnen zelfstandigen een beroep doen op twee soorten voorzieningen: een aanvullende uitkering voor levensonderhoud en een lening voor bedrijfskapitaal. Uw gemeente heeft in 2021 € 2,0 miljoen verstrekt in het kader van de Tozo. Er zijn in 2021 384 aanvragen behandeld.

Het belangrijkste onderdeel van het M&O beleid van RDWI is het onderzoeken van de signalen van het Inlichtingenbureau. Hierbij wordt beoordeeld of de aanvrager geen of een lager recht op vergoeding had hetgeen resulteert in het terugvorderen.

Het is toegestaan om de IB-signalen over 2021 uit te voeren in 2022, waarbij geen fout in de verantwoording ontstaat als en voor zover er sprake is van een toereikend M&O beleid. De accountant van RDWI heeft vastgesteld dat er sprake is van een toereikend M&O beleid, waarbij signalen, al dan niet steekproefsgewijs, op basis van een risico afweging nader worden onderzocht. Tevens heeft de accountant van RDWI bevestigd dat RDWI bij is met het opvolgen van de IB signalen.

Sociaal domein

Jeugdwet en WMO

De gemeente is voor het vaststellen van de prestatielevering rondom de jeugdwet alsmede de WMO afhankelijk van de ontvangen productieverantwoordingen. Ultimo 2021 is voor € 0,8 miljoen (2020; € 1,5 miljoen) aan verantwoorde lasten geen productieverantwoording met goedkeurende controleverklaring ontvangen. De grens die gemeente hanteert voor het aanleveren van een gecontroleerde productieverantwoording bedraagt € 80.000. Deze grens is al lager dan de € 125.000 die door het landelijk controleprotocol wordt voorgeschreven. Door het ontbreken van deze verantwoordingen zijn desbetreffende lasten onzeker.

Eigen bijdrage WMO

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is.

Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente De Bilt heeft deze onzekerheid in de jaarrekening 2021 toegelicht. Voor de toekomst adviseren wij om het bedrag van de eigen bijdrage onderdeel te laten zijn van de toelichting in de jaarrekening.

PGB's

De verantwoording van de SVB inzake de PGB-stromen Jeugdwet en WMO over 2021 bevat een verklaring met beperking. Hierdoor is er vanuit de SVB geen 100% zekerheid over de nauwkeurigheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten verstrekt.

De gemeente De Bilt heeft voor 2021 zelf geen controles uitgevoerd op de PGB's. De gemeente heeft wel het voornemen om voor 2022 een uitgebreidere toets op de prestatielevering uit te voeren. Mocht u deze controle voor 2022 wel uitvoeren adviseren wij u om de toets- en aandachtspunten uit de SDO-notitie "Controle interne beheersing Jeugd en Wmo voor gemeenten en accountants" hierin mee te nemen.

Het volledige bedrag aan PGB's is derhalve als onzekerheid meegenomen in ons oordeel. De onzekerheid over 2021 bedraagt € 775.000 (2020; € 793.000).

Covid-19

Impact Covid-19 voor de gemeente

De belangrijkste effecten van de corona-crisis voor de gemeente zijn niet nader toegelicht in een afzonderlijke paragraaf.

De belangrijkste impact voor de gemeente en voor onze controle is hieronder benoemd:

- Uitvoeren Tozo regeling;
- Aanvullende rijksbijdragen die zijn verstrekt in relatie tot Covid-19;
- Subsidieverantwoording door subsidie ontvangende partijen (prestatielevering);
- Onderbouwing prestatielevering zorgaanbieders;
- Risicoanalyse mogelijke Covid-19 impact op balansposities (o.a. in het kader van mogelijke oninbaarheid);
- Toelichting met betrekking tot corona in jaarverslag en jaarrekening
- Impact op de bedrijfsvoering en mede daardoor niet alle activiteiten kunnen uitvoeren.

Uit de controle aangaande “specifieke” Covid-19 items komen de volgende bevindingen voort:

- De gemeente De Bilt heeft de aanbeveling van de commissie BBV om een aparte paragraaf “effecten Covid-19” op te nemen niet overgenomen. Wel is op verschillende plekken in de jaarstukken, waaronder in de inleiding, toereikend aandacht besteed aan de (mogelijke) Covid-19 effecten. We herkennen de genoemde zaken vanuit onze jaarrekeningcontrole 2021.
- De aard van de crisis bracht snelle besluitvorming met zich mee en door de gemeente is op periodieke basis geacteerd op de uitdagingen die vanuit Covid-19 naar voren zijn gekomen. Aangezien de rechtmatigheid van financiële transacties een belangrijk aspect van de jaarstukken en de daarin opgenomen bijlagen is, zijn de financieel relevante stukken in de jaarrekening opgenomen en toegelicht.

- Wij hebben diepgaande aanvullende controles uitgevoerd op de waardering dan wel inbaarheid van posities zoals vaste activa, vorderingen, gevormde voorzieningen, rechtmatigheid subsidieverantwoordingen, etc. Uit onze jaarrekeningcontrole 2021 zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen, anders dan in ons verslag gemeld.
- Ten aanzien van uw gemeentelijke gesubsidieerde instellingen zijn door het college aanvullende afspraken gemaakt over de besteding van de subsidiebijdrage in 2021 als gevolg van de beperkingen vanuit COVID-19. Wij hebben vastgesteld dat de subsidies getrouw en rechtmatig zijn verantwoord in de jaarrekening 2021.
- Ten aanzien van het sociaal domein zijn aangaande de toetsing op prestatielevering bij zorgaanbieders geen bijzonderheden naar voren gekomen. Gedurende de COVID-19 periode waarin niet de afgesproken zorg geleverd kon worden hebben de zorgaanbieders in afstemming met de gemeente in een vorm van “continuïteitsbijdrage” gekeken welke zorg wel geleverd kon worden en wanneer dit niet kon zijn alternatieven aangeboden. De gemeente De Bilt is hiermee akkoord gegaan en is hier in de toetsing van de geleverde prestatie coulant mee om gegaan.
- Uit onze nadere detailcontroles en onderzoek op de Tozo op de rapportages van de accountant van RDWI zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen. Op basis van ons afsluitende overleg met de accountant van RDWI constateren wij dat hier toereikende aanvullende werkzaamheden op zijn verricht.

Overige bevindingen

Materiële vaste activa

Kredietrechtmatigheid

Naar aanleiding van de controle van de materiële vaste activa hebben wij vastgesteld dat er sprake is van een kredietonrechtmatigheid van € 726.000. Dit betekent dat er uitgaven zijn gedaan voor investeringen waarvoor geen of geen toereikend krediet door de raad ter beschikking is gesteld. Deze fout telt mee voor het oordeel van de rechtmatigheid.

Restwaarde

Eind 2020 heeft de gemeente een nieuwe financiële verordening opgesteld. Onderdeel van deze financiële verordening is dat de gemeente op de gebouwen restwaarde in wil voeren. Bij dit voornemen is onvoldoende stilgestaan bij de wet- en regelgeving die geldt om restwaarde toe te mogen passen. Zo dient de restwaarde onder andere bepaald te worden op het moment dat de investering is gedaan. Daarnaast dient er sprake te zijn van een bepaling per gebouw. Aan deze voorwaarden werd met het invoeren van één restwaarde van 15% niet voldaan. De gemeente heeft er voor gekozen om de invoering van de restwaarde achterwege te laten omdat de voorgenomen werkwijze strijdig zou zijn met de gestelde voorwaarden in het BBV.

Wij adviseren de gemeente bij het doorvoeren van wijzigingen eerst zelf zichtbaar te toetsen of de voorgenomen wijzigingen zijn toegestaan alsmede wat nodig is aan onderbouwing en de wijziging controleerbaar te laten zijn. Tevens adviseren wij om dit soort wijzigingen, nadat de gemeente een uitgewerkt en onderbouwt standpunt heeft ingenomen, op voorhand met de accountant af te stemmen.

Bestaan van de vaste activa

Aandachtspunt tijdens de controle is het vaststellen van het bestaan van de activa. In dit kader adviseren wij de gemeente om periodiek de activa te inventariseren en op die manier het bestaan vast te stellen.

In het verlengde hiervan adviseren wij om voor de volledigheid van de verhuur/ pacht opbrengsten vast te stellen waarvoor de verschillende objecten van de gemeente worden gebruikt. Tijdens de controle van verhuur/ pacht hebben wij navraag gedaan of de gemeente alle verhuurde/ verpachte eigendommen in beeld heeft alsmede of er vanuit een verhuuradministratie berekend kan worden wat de opbrengst zou moeten zijn. Dit was beide niet mogelijk. Door de inrichting bij de gemeente alsmede vanwege de doelstelling van de gemeente achten wij de kans dat de opbrengsten niet volledig zijn klein. Dit wordt ook bevestigd door een cijferanalyse die wij hebben uitgevoerd waarbij de afwijkingen toereikend zijn verklaard. Wel willen wij de gemeente adviseren om voor de gebouwen/ gronden waar er sprake is van verhuur/ pacht vast te stellen of hier een overeenkomst aan ten grondslag ligt en of de facturatie volledig is. Daarnaast adviseren wij na te gaan of de gesloten overeenkomsten nog actueel zijn en indien dat niet het geval is deze te actualiseren.

Financiële vaste activa

Bij de controle van de financiële vaste activa hebben wij de volgende bevindingen:

1. Wij hebben het saldo van de SVN-leningen niet 1 op 1 kunnen aansluiten met de opgave vanuit SVN. Omdat het verschil onder onze controlegrens ligt hebben wij geen verdere werkzaamheden verricht. Wel vinden wij het, mede gezien de correcties die de gemeente in 2020 voor deze post heeft doorgevoerd, noodzakelijk dat dit verschil wordt uitgezocht. Daarnaast adviseren wij de gemeente om periodiek de aansluiting te maken.
2. Wij hebben ten aanzien van de grootste lening aanvullende werkzaamheden verricht door vast te stellen of het overeengekomen aflossingsschema wordt nageleefd. Dit was niet het geval omdat de gemeente zowel de rente als de aflossingen (nog) niet had gefactureerd. Aangezien de omvang hiervan onder onze controlegrens is heeft dit verder geen impact. Ten aanzien van de waardering hebben wij vastgesteld dat de gemeente voor een vergelijkbaar bedrag een schuld heeft aan dezelfde partij.

Overige bevindingen

Vorderingen

Bij de controle van de vorderingen hebben wij de volgende bevindingen geconstateerd:

1. Onder de debiteuren was een verkoop van een stuk grond (vanuit de grondexploitatie) opgenomen ad € 1,0 miljoen. Doordat de levering (feitelijke transactie) in 2022 heeft plaatsgevonden was deze transactie ten onrechte in de jaarrekening verwerkt. De gemeente heeft deze transactie in de definitieve jaarrekening gecorrigeerd.
2. De subadministratie van de debiteuren is met een lijst van 732 pagina's zeer omvangrijk. Deze omvang komt doordat er bedragen niet goed/ niet volledig zijn afgewikkeld. Wij adviseren de gemeente om de lijst door te nemen en op te schonen zodat de omvang terugloopt en daarmee het overzicht en beheersbaarheid wordt verbeterd.
3. De gemeente stuurt in het volgend boekjaar nog facturen die als debiteur worden verwerkt in voorgaand boekjaar. Formeel gezien mag dit niet en dient er een post nog te factureren te worden opgenomen. Gezien het hier alleen om een presentatiebevinding gaat heeft dit verder geen impact op het oordeel.
4. We hebben vastgesteld dat de administratie, voor wat betreft de betaling die de gemeente ontvangt voor de verstrekte omgevingsvergunningen die via Ideal worden gedaan, niet automatisch tegen de vordering wegvallen. Deze betalingen worden verwerkt op een tussenrekening. Wij adviseren de gemeente deze werkwijze te verbeteren waardoor er wel sprake is van een automatische afboeking van de vordering. Mocht de gemeente hier niet voor kiezen is ons advies om de tussenrekening waar de ontvangsten nu op binnenkomen periodiek te analyseren en weg te boeken tegen de vorderingen die nu ten onrechte open blijven staan.
5. Er is sprake van een balansophoging doordat de gemeente facturen als vooruitbetaald verantwoord welke feitelijk nog niet zijn betaald. Hierdoor is er ultimo boekjaar sprake van zowel een vordering als een schuld. Gezien het feit dat deze situatie geen impact heeft op de gebruikers van de jaarrekening heeft dit geen impact op ons oordeel bij de jaarrekening.

Vorderingen (vervolg)

6. Tijdens de controle hebben we de volgende bevindingen ten aanzien van de waardering van de vorderingen:
  - a) Tijdens de controle hebben wij navraag gedaan over de waardering van een debiteur van € 102.000 omdat deze ten tijde van de controle meer dan één jaar open stond. Wij hebben vastgesteld dat de naam van deze debiteur na de facturatie is gewijzigd maar dat deze aanpassing nog niet was doorgevoerd in de administratie. Tevens hebben wij vastgesteld dat de gemeente geen aanmaningen heeft gestuurd. Wij adviseren de gemeente het debiteurenbeleid te verbeteren ten einde de kans op inbaarheid zo groot mogelijk te houden. Wij vinden het niet voorzien van dit bedrag optimistisch.
  - b) Voor het bepalen van de voorziening voor oninbaarheid hanteert de gemeente afhankelijk van de ouderdom van de vordering een vast percentage. Voor een eerste inschatting kunnen wij ons hiermee verenigen. Wel is het zaak dat de gemeente de gehanteerde percentages periodiek evalueert of ze nog passend zijn. Daarnaast is het zaak, zeker voor de actuelere vorderingen om voor de materiele bedragen per vordering een inschatting te maken van de inbaarheid. Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden hebben wij voldoende zekerheid ten aanzien van de volledigheid en waardering van de voorziening, verkregen.
  - c) Naar aanleiding van de controle heeft er een presentatiecorrectie plaatsgevonden van € 107.000 waarbij een vordering die als schuld werd gepresenteerd alsnog als vordering is gepresenteerd. Bij de controle van de waardering is vastgesteld dat de vordering niet meer inbaar wordt geacht. Op grond hiervan heeft de gemeente een correctie doorgevoerd en het volledige bedrag voorzien.
7. De gemeente had een vordering planschade opgenomen. Tijdens de controle bleek dat dit bedrag van € 153.000 niet te verhalen is. Dit bedrag is door de gemeente in de definitieve versie van de jaarrekening terecht afgeboekt.
8. De gemeente had bij het opstellen van de jaarrekening ten onrechte rekening gehouden met de decembercirculaire van het gemeentefonds. Voorgeschreven is dat tot en met de Septembercirculaire verwerkt dient te worden. Hierdoor was er ten onrechte een vordering en bate van € 425.000 in de jaarrekening verwerkt. In de definitieve versie van de jaarrekening is dit gecorrigeerd.

Overige bevindingen

Faciliterend grondbeleid

Bij de controle van het faciliterend grondbeleid hebben wij vastgesteld dat de gemeente onvoldoende grip heeft op wat dit is (welke afspraken hebben wij gemaakt en hoe dienen wij dit in de administratie/ jaarrekening te verwerken) en op welke wijze dit het beste geadministreerd kan worden. Naar aanleiding van de controle hebben wij de volgende bevindingen:

1. Tijdens de controle hebben wij vastgesteld dat voor 2 projecten geen sprake was van faciliterend grondbeleid maar dat het ging om de verkoop van een stuk gemeentegrond. Aangezien beide transacties in 2021 hebben plaatsgevonden zijn deze in de definitieve jaarrekening als opbrengst in de programmarekening verwerkt. Impact van deze correctie bedraagt € 335.000.
2. Tijdens de controle hebben wij vastgesteld dat er in verhouding weinig uitgaven zijn gedaan voor de verschillende projecten. Tevens kan de gemeente niet aantonen welke werkzaamheden zij nog moet verrichten. Op grond hiervan kunnen wij niet vaststellen of het resterend saldo voor faciliterend grondbeleid juist in de jaarrekening is verantwoord. Op grond hiervan onderkennen wij een onzekerheid van maximaal € 471.000 welke wij meenemen bij het bepalen van ons oordeel bij de jaarrekening. Wij hebben de gemeente gewezen op de voorwaarden/ regels rondom faciliterend grondbeleid waarbij is opgenomen dat de gemeente, indien er sprake is van een overschot (te veel ontvangen bijdrage), maximaal 5% van het ontvangen bedrag als bate mag verantwoorden. De gemeente zal om de onzekerheid naar de toekomst toe weg te nemen moeten vaststellen welke kosten zij voor deze projecten al heeft gemaakt ten einde te voorkomen dat de gemeente na afronding van het project de te veel ontvangen bijdrage moet terugbetalen.
3. Het BBV schrijft voor op welke wijze de projecten faciliterend grondbeleid in de jaarrekening gepresenteerd moeten worden. Deze presentatie wordt onder andere beïnvloed of er wel of geen vergunning is verleend. De gemeente heeft dit inzicht niet. Wij achten de impact van het niet hebben van deze informatie voor de jaarrekening beperkt. Wel achten wij het, mede ook gezien de voorgaande punten, noodzakelijk dat de gemeente de beheersing, het inzicht alsmede het aantoonbaar naleven van de wet- en regelgeving verbetert.

Voorzieningen

Egalisatievoorzieningen

Tijdens de controle 2020 hebben wij verschillende bevindingen gehad ten aanzien van de egalisatievoorzieningen. Deze bevindingen zagen toe op het hebben van een toereikend en actueel onderhoudsplan alsmede zijn de onttrekkingen daadwerkelijk groot onderhoud.

In 2021 heeft de gemeente opvolging gegeven aan deze bevinding door de voorzieningen wegenbeheer, gebouwenbeheer en openbare verlichting vrij te laten vallen omdat er niet kon worden voldaan aan de voorwaarden van een egalisatievoorziening.

Voor het meerjarig onderhoudsplan onderwijs was de voorziening niet vrijgevallen. Tijdens de controle hebben wij vastgesteld dat het opgestelde onderhoudsplan niet voldoet aan de daaraan te stellen en dat ook deze voorziening voor het deel dat op groot onderhoud toeziet vrij dient te vallen. Deze aanvullende vrijval, initieel was al € 82.000 vrijgevallen, van € 162.000 is in de definitieve versie van de jaarrekening verwerkt. Het resterend saldo heeft betrekking op een constructiefout in een dak waar de gemeente verantwoordelijk was voor de bouw. Voor het herstel van dit dak is een bedrag voorzien van € 150.000. Wij kunnen ons hiermee verenigen. Wel adviseren wij de gemeente na te gaan of deze casus in 2022 kan worden afgewikkeld. Indien dat niet mogelijk is verwachten wij een geactualiseerde inschatting.

Voorziening voor bestaande verplichtingen

De gemeente heeft de inschatting van de voorzieningen voor de bestaande verplichtingen geactualiseerd. Deze voorziening bestaat uit een wachtgeld verplichting college en personele verplichtingen.

De voorziening wachtgeld verplichting college is gestegen vanwege het vertrek van een wethouder zomer 2021. Gezien de casus alsmede vanwege het voorzichtigheidsprincipe kunnen wij ons verenigen om het maximale bedrag te voorzien.

Voor de personele verplichting geldt dat de gemeente in tegenstelling tot voorgaande jaren ook het maximale bedrag heeft voorzien. Ook hierbij geldt dat wij ons gezien de casus en vanwege het voorzichtigheidsprincipe ons kunnen verenigen om het maximale bedrag te voorzien.

Overige bevindingen

Voorzieningen (vervolg)

Voor door derden beklemde middelen

De gemeente heeft in het verleden 2 scholen gebouwd waarvoor een BTW constructie is toegepast. Ten aanzien van de Nijepoort heeft de fiscus vastgesteld dat de toegepaste constructie niet is toegestaan. Aangezien deze casus volledig is uitgezocht en afgestemd met de fiscus is hiervoor terecht een schuld verantwoord in de jaarrekening.

Ten aanzien van de Regenboog geldt dat deze casus nog moet worden onderzocht en worden uitgewerkt. Echter omdat dezelfde BTW constructie als voor de Nijepoort is toegepast is het zeer aannemelijk dat ook voor deze school een terugbetaling van de BTW plaats gaat vinden. Het voorzichtigheidsprincipe schrijft dan voor dat deze last moet worden genomen op het moment van constateren. De gemeente had hiervoor in eerste instantie een schuld verantwoord echter doordat sprake is van een schatting dient het een voorziening te zijn. Deze presentatiecorrectie is in de definitieve versie van de jaarrekening doorgevoerd.

Naar aanleiding van de controle, zie punt 6c onder de vorderingen, heeft er een presentatiecorrectie plaatsgevonden. Het te vorderen bedrag is terecht volledig voorzien echter is de voorziening gepresenteerd onder de voorzieningen terwijl dit op basis van de wet- en regelgeving in mindering gebracht had moeten worden op de actief (vordering) post. Aangezien dit geen materiele impact heeft op de gebruiker van de jaarrekening kunnen wij ons verenigen met de huidige presentatiewijze.

Fiscaliteiten

BTW

Wij hebben vastgesteld dat onder de vorderingen de vordering op de belastingdienst ten aanzien van de BTW aanzienlijk hoger is dan voorgaand jaar. De gemeente heeft dit kunnen verklaren en deze toelichting ook aan de belastingdienst gegeven. Op basis van de controle onderkennen wij verder geen bijzonderheden ten aanzien van deze vordering.

Bij de controle van de baten hebben wij vastgesteld dat de gemeente met behulp van hun BTW adviseur suppletieaangiften heeft gedaan over de oude jaren (2015 t/m 2019). Deze aangiften zijn ook afgewikkeld door de belastingdienst waardoor de bate van € 645.000 terecht is verantwoord. Wel willen wij de gemeente adviseren om aan de voorkant beter toe te zien op de inrichting van de BTW administratie zodat achteraf repareren zo veel mogelijk kan worden voorkomen.

Vennootschapsbelasting

Naar aanleiding van de controle hebben wij vastgesteld dat er geen vennootschapsbelasting was verwerkt in de jaarrekening. Dit gold zowel voor de oude jaren, waar inmiddels voldoende duidelijkheid over was verkregen, alsmede voor het jaar 2021 zelf. Naar aanleiding van onze bevinding heeft de gemeente in de definitieve jaarrekening als nog de vennootschapsbelasting ad € 91.000 verwerkt.

Overige bevindingen

Schulden

Volledigheid van de schulden

De schulden controleren wij op volledigheid. Dit doen wij door vast te stellen of de inkoopfacturen die in 2022 zijn ontvangen werkzaamheden/ diensten bevatten die betrekking hebben op 2021. Indien dit het geval is had de gemeente in de jaarrekening 2021 een verplichting en last moeten verantwoorden. Bij de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd hebben wij vastgesteld dat de lasten van 1 factuur ten onrechte niet aan 2021 waren toegerekend. Omdat wij een steekproef hebben uitgevoerd hebben wij de gemeente gevraagd een analyse uit te voeren om vast te stellen wat de impact is en of er dus nog meer facturen zijn die aan de verkeerde periode zijn toegerekend. Op basis van de analyse hebben wij vastgesteld dat dit niet het geval is. Hierdoor blijft het verschil onder de rapporteringsgrens. Wel vragen wij de aandacht om maatregelen te nemen zodat de schattingskracht wordt verbeterd.

Verbonden partijen

De gemeente heeft een aantal activiteiten uitbesteed aan een verbonden partij. De afrekening met deze verbonden partijen dient in het boekjaar waarop deze werkzaamheden toezien te worden verwerkt. In dit kader is het van belang dat de gemeente goede en duidelijke afspraken maakt met zijn verbonden partijen zodat de gemeente tijdig over de benodigde controle informatie beschikt. Tijdens de controle hebben wij vastgesteld dat nog niet voor alle verbonden partijen hieraan wordt voldaan. Dit heeft er toe geleid dat in de definitieve versie van de jaarrekening nog een correctie (bate/ vordering) is doorgevoerd van € 200.000 voor de AVU.

Voor de ODRU (Omgevingsdienst) heeft er eind 2021 afstemming plaatsgevonden over de uren die De Bilt al wel heeft betaald maar nog niet zijn geleverd. Voor deze uren is afgesproken dat deze alsnog in 2022 geleverd gaan worden. Dit betekent dat voor het saldo van nog te leveren uren de gemeente een vordering zou moeten opnemen op de ODRU. Dit heeft de gemeente niet gedaan waardoor wij een controleverschil van € 99.000 onderkennen welke wij betrekken bij het bepalen van ons oordeel bij de jaarrekening.

Inkopen/ bedrijfskosten

Doordat de interne beheersing binnen de gemeente De Bilt onvoldoende is hebben wij middels een steekproef de inkopen gegevensgericht gecontroleerd. Hierbij hebben wij met name gelet of wij hebben kunnen vaststellen of de prijs juist (redelijk) is alsmede of we voldoende zekerheid kunnen verkrijgen over de prestatielevering. Zoals eerder in het verslag reeds benoemd is de documentatie en vastlegging binnen gemeente De Bilt niet op het gewenste niveau. Dit zorgt er voor dat voor veel inkopen niet zondermeer de prestatie/ prijs kan worden gecontroleerd.

Ook het zelf controlerend vermogen op dit punt is onvoldoende. Hiermee bedoelen wij dat indien de primaire documentatie onvoldoende is de gemeente middels aanvullende werkzaamheden/ analyses beargumenteerd had kunnen vastleggen waarom de prijs/ prestatie wel voldoende zeker was. Op dit punt is de gemeente tekort geschoten en hebben wij zelf aanvullende analyses en werkzaamheden uitgevoerd.

Uiteindelijk resteert er een onzekerheid van € 840.000 welke wij betrekken bij het bepalen van ons oordeel bij de jaarrekening.

Jaarverslag

Jaarverslag

In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2021 is opgenomen.

Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd. Wel vragen wij de aandacht voor het op een consistente wijze overnemen van gegevens van voorgaande jaren. Wij hebben vastgesteld dat bijvoorbeeld indicatoren voor oude jaren ten opzichte van de jaarrekening 2020 zijn gewijzigd. Omdat dit verder geen impact heeft op de jaarrekening hebben wij ons hiermee kunnen verenigen.

Hieronder zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat na de doorgevoerde correcties de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemt met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau.
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten voldoet aan de notitie 'Structurele en incidentele baten en lasten'. Wij geven u in overweging om voor het rapporteren van de incidentele baten en lasten een grensbedrag te hanteren.

SiSa-bijlage en WNT

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is.
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

Wel vragen wij de aandacht om komend jaar per regeling een risico analyse op te stellen. Hiermee kan De Bilt op basis van de onderkende risico's specifieke werkzaamheden onderkennen en uitvoeren om deze risico's af te dekken.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

WNT verantwoording

Sinds enkele jaren geldt de Wet normering topinkomens (WNT). Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. Beide topfunctionarissen zijn in loondienst en er hebben zich gedurende 2021 geen wijzigingen voorgedaan.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichting geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2021 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeente betrokken zijn bij andere organisatie c.q. nevenactiviteiten hebben welke onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Rechtmatigheid

Rechtmatigheid

Europese aanbestedingsrichtlijnen

In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2021 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Uit onze controle op de rechtmatigheid van de inkoop blijkt dat voor meerdere gemeentelijke inkooptrajecten met een inkoopwaarde (besteding in 2021) van in totaal € 3,5 miljoen (betreft 32 leveranciers) niet de juiste procedure is gevolgd en wij hebben dit bedrag daarom als rechtmatigheidsfout aangemerkt.

Dit wordt veroorzaakt doordat bij overschrijdingen van het drempelbedrag er ten onrechte niet conform het Europees regime is aanbesteed of doordat er sprake is van een uitzondering op de aanbestedingsregels zonder dat daar een adequaat juridisch pleitbaar standpunt is ingenomen.

Voor de controle 2022 vragen wij de gemeente om de kwaliteit van de intern opgestelde spendanalyse door te ontwikkelen. Deze doorontwikkeling is vooral benodigd op het duidelijker onderbouwen en documenteren van het standpunt van de gemeente of een aanbesteding wel/ niet rechtmatig is.

De gerapporteerde fout betreffen de bestedingen in 2021. Doordat de gemeente de resterende contractwaarde onvoldoende in beeld heeft, heeft de gemeente er voor gekozen om niet de gehele contractwaarde als fout, middels toelichting bij niet uit de balans blijkende verplichtingen, mee te nemen. Hierdoor zijn de bestedingen voor de contracten die in 2022 doorlopen wederom fout. Gezien de omvang van de fouten 2021 dient de gemeente ook voor 2022 er rekening mee te houden dat dit van invloed kan zijn op het rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening.

Wij adviseren het college om de interne beheersing op de aanbestedingen aan te scherpen. Wij hebben begrepen dat de gemeente voornemens is zich aan te sluiten bij Inkoopbureau Midden Nederland. Wij onderschrijven deze actie.

Begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2021, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 van de Commissie BBV.

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2021. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Wij constateren de volgende overschrijdingen, zie volgende pagina, op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Rechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid (vervolg)

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking
Programma Onderwijs (totaal € 237.000)	De afwijking wordt veroorzaakt doordat er geen restwaarde wordt toegepast op de vaste activa waardoor hogere kapitaallasten. Onrechtmatig maar telt niet mee in het oordeel doordat hogere lasten door hogere baten worden afgedekt.
Programma Sport, cultuur en recreatie (totaal € 554.000)	De afwijking komt voort uit de lasten die zijn gemaakt vanwege een ontvangen subsidie. Onrechtmatig maar telt niet mee in het oordeel doordat hogere lasten door hogere baten worden afgedekt.
Programma Volksgezondheid en Milieu (totaal € 274.000)	De afwijking komt hoofdzakelijk voort uit de lasten die zijn gemaakt vanwege een ontvangen subsidie. Onrechtmatig maar telt niet mee in het oordeel doordat hogere lasten door hogere baten worden afgedekt.
Programma Algemene dekkingsmiddelen (totaal € 1.291.000)	De afwijking heeft verschillende oorzaken welke niet eerder waren te voorzien. Onrechtmatig maar telt niet mee in het oordeel doordat hogere lasten door hogere baten worden afgedekt alsmede de overschrijding passend is binnen het beleid niet eerder waren te voorzien.

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten. De uitkomsten hiervan hebben wij gerapporteerd bij de materiele vaste activa.

Mutaties in de reserves

De mutaties in de reserves zoals opgenomen in de jaarrekening kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000)	Gewijzigde begroting	Jaarrekening	Verschil
Dotaties	5.030	5.030	0
Onttrekkingen	7.625	6.823	802
Saldo mutaties in de reserves	2.595	1.793	802

Uit onze controle inzake de mutaties in de reserves zijn geen bevindingen voortgekomen. De afwijkingen zijn met name gelegen in de afwikkeling van de Corona impact welke op basis van realisatie is geboekt.

Financiering

In 2021 heeft uw gemeente een nieuwe langlopende lening afgesloten van € 15,0 miljoen. Het afsluiten van de lening heeft in overeenstemming met het treasurystatuut plaatsgevonden.

Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat de gemeente De Bilt zich niet aan de wettelijke normen heeft gehouden. Voor heel 2021 geldt dat de gemeente de kasgeldlimiet heeft overschreden wat betekent dat de gemeente dus te veel korte termijnfinanciering had aangetrokken. Ook is in kwartaal 2 het drempelbedrag voor schatkistbankieren overschreden. Dit is toereikend toegelicht in de paragraaf financiering respectievelijk de jaarrekening. Beide overschrijdingen hebben geen impact op het oordeel bij de jaarrekening.

Rechtmatigheid

Niet financiële beheershandelingen

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in het interne controleplan. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

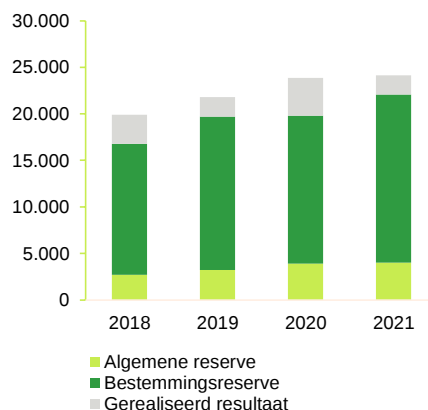
Financiële positie

3. Ontwikkelingen in de jaarcijfers

3.1 Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2021 volgens de jaarrekening € 24,3 miljoen en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

Van de totale reserves ter hoogte van € 22,0 miljoen is € 4,0 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van voorgaand jaar gestegen met € 0,1 miljoen. Per saldo is gedurende 2021 € 1,8 miljoen gedoteerd aan de reserves. Deze dotatie (ten laste van het resultaat) vormt samen met het totaal saldo van baten en lasten (€ 0,3 miljoen voordelig) het gerealiseerde resultaat van € 2,1 miljoen.

3.2 Analyse van het resultaat

Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt afgerond € 0,3 miljoen positief. In de begroting was rekening gehouden met een resultaat van € 1,0 miljoen negatief.

Per programma is als onderdeel van de gerealiseerde baten en lasten in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Middels dit onderdeel van de toelichting per programma wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken. Voor een nader gedetailleerd inzicht van de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de toelichtingen per programma, zoals opgenomen in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in uw jaarverslag.

3. Financiële positie

3.3 Weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen en een relatie naar de landelijke ontwikkelingen weergegeven:

Kengetallen	Gemeente		Landelijk	
	2021	2020	2021	2020
Netto schuldquote	76,3	73,6	72,6	48,7
Netto schuldquote gecorrigeerd	76,3	72,8	66,6	42,3
Solvabiliteit	18,8	19,5	30,5	35
Grondexploitaties	3	4	8,5	8,5
Belastingcapaciteit	126,9	127,8	105,2	102,6
Structurele exploitatieruimte	1,1	-0,2	0,6	2,1

Uit de tabel blijkt dat de gemeente De Bilt ten opzichte van de andere gemeenten een hogere netto schuldquote heeft en een lagere solvabiliteit. Dit betekent dat de gemeente De Bilt ten opzichte van andere gemeenten minder eigen vermogen heeft waarmee activiteiten worden gefinancierd en dat hier in grotere mate vreemd vermogen voor nodig is. Wat wel een positieve ontwikkeling is, is dat de ratio's minder verslechterd zijn dan de verslechtering die het landelijke beeld laat zien. Hieruit blijkt het resultaat van de gemaakte keuzes om de financiële positie van gemeente De Bilt te verbeteren.

3. Financiële positie

3.4 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van de gemeente. Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met kans op voordoen en financiële impact, wordt berekend welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde risico's. Hierbij wordt verondersteld dat alle risico's zich nooit tegelijk voordoen. Wij kunnen ons vinden in dit uitgangspunt.

Hieronder is het verloop over de afgelopen 3 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. De weerstandscapaciteit is voornamelijk opgebouwd vanuit de reserves. De weerstandsratio kwalificeert als "ruim voldoende".

De grootste door uw gemeente geïdentificeerde risico zijn:

- Storing hard- en software en informatieschade.
- Planschadeclaims.
- Lopende grondexploitaties.
- Algemene uitkering.
- Personeels- en organisatierisico's.

	2021	2020	2019
Weerstandscapaciteit	€ 26,7 miljoen	29,7 miljoen	20,5 miljoen
Risico's	€ 19,0 miljoen	18,5 miljoen	21,1 miljoen
Weerstandsratio	1,41	1,6	1,0

Weerstandsratio	Betekenis
≥ 2.0	Uitstekend
$1.4 < 2.0$	Ruim voldoende
$1.0 < 1.4$	Voldoende
$0.8 < 1.0$	Matig
$0.6 < 0.8$	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

Bevindingen interne beheersing

4. Bevindingen interne beheersing

4.1 Algemeen

Naar aanleiding van onze tussentijdse controle over 2021 hebben wij op 2 maart jl. een management letter uitgebracht. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Uit onze risico-inschatting komen een aantal risicogebieden naar voren die een verhoogd risico met zich meebrengen op een materiële fout in uw jaarrekening.

Wij concluderen dat onze risico-inschatting zoals gemaakt tijdens de jaarrekeningcontrole niet is gewijzigd. Dit betekent dat wij terecht gekozen hebben voor een gegevensgerichte controle aanpak alsmede dat wij in relatie tot bevindingen terecht voor een lagere uitvoeringsmaterialiteit hebben gekozen. Onze verwachting is dat deze uitgangspunten voor de controle 2022 niet wijzigen.

4.2 Automatisering

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

4.3 Fraude, corruptie en naleving wet- en regelgeving

Fraude

Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken. De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het toezicht op het college in de uitvoering van deze taken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het college gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij, in het kader van onze beroepsregels (NV COS 240/250), de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersingsmaatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot fraude.

4. Bevindingen interne beheersing

Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren de gemeenteraad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

Corruptie en omkopingsrisico's

Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking "Corruptie, werkzaamheden van de accountant" verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed.
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en –verkoop door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn de volgende bevindingen voortgekomen:

- Inkopen onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering
- Aanbesteding een fout wegens het niet naleven van de vigerende aanbestedingsregels.
- Daarnaast verwijzen wij naar de reeds eerder genoemde fouten/ onzekerheden alsmede door de gemeente doorgevoerde correcties naar aanleiding van onze controle.

Overige onderwerpen

5. Overige onderwerpen

Fraude en continuïteit in de controleverklaring

Als reactie op de rapporten van de Commissie Toezicht Accountancysector en Monitoring Commissie Accountancy heeft de NBA in de 2e helft van 2020 aangekondigd dat zij het beleid op de gebieden Fraude en Continuïteit meer concreet en meer zichtbaar tot uitdrukking wil brengen.

In het voorjaar van 2021 is een pilot uitgevoerd waarbij aan accountantsorganisaties is gevraagd aandacht aan deze onderwerpen te besteden in de controleverklaring. Het gaat niet om een uitbreiding van uit te voeren werkzaamheden maar over het rapporteren over onze werkzaamheden. Inmiddels is de volgende stap gezet en zijn in december 2021 de beroepsregels (vastgelegd in de Nadere Voorschriften Controle en Overige Standaarden) aangepast.

De aanvulling in Standaard 700 komt er in hoofdlijnen op neer dat afzonderlijke secties voor de onderwerpen continuïteit en fraude in de controleverklaring worden opgenomen. Hierin wordt uiteengezet hoe de accountant bij de controle-aanpak inspeelt op risico's ten aanzien van fraude en continuïteit en worden de uitgevoerde werkzaamheden toegelicht.

Als aanvulling kan de accountant ook de uitkomsten van deze werkzaamheden of belangrijke waarnemingen met betrekking tot het onderwerp toelichten. De beide secties worden in alle controleverklaringen (verplicht) opgenomen; ook in situaties waar geen sprake is van ernstige continuïteitsonzekerheid of spraakmakende fraudecasuïstiek. Deze verplichting geldt voor de verklaring bij de jaarrekening 2022.

Omdat binnen de publieke sector het begrip continuïteit minder relevant is, zijn de stakeholders nog in overleg hoe de accountant hier voor de publieke sector invulling aan gaat geven. Ten aanzien van de fraudecasuïstiek zou idealiter de nieuwe sectie in de controleverklaring moeten aansluiten op de frauderisico-analyse opgesteld door het college, dan wel de toelichting van het college op eventuele frauderisico's in de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag.

Rechtmatigheidsverantwoording

In de loop van 2022 wordt de Wet versterking decentrale rekenkamers van kracht. In de tweede nota van wijziging is hierin ook de rechtmatigheidsverantwoording meegenomen die het college van burgemeester en wethouders met ingang van 2023 moet afleggen. Deze verantwoording wordt onderdeel van de jaarrekening en daarmee ook object van onderzoek van de accountant ten aanzien van getrouwheid van de jaarrekening.

In de Kadernota rechtmatigheid 2022 is door de commissie BBV invulling gegeven aan de rechtmatigheidsverantwoording met betrekking tot het voorwaarden-, begrotings- en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium. Voor u als gemeente is het van belang om:

- De rapporteringsgrens vast te stellen (0-3% van de begrote lasten na dotatie aan de reserves).
- Het normenkader 2022 op te stellen (en dit door de raad te laten vaststellen).
- Het normenkader te vertalen in een toetsingskader (toetspunten financiële rechtmatigheid).
- Beheersdoelstellingen, risico's en beheersmaatregelen te formuleren;
- een controleplan opstellen.
- De controlewerkzaamheden uitvoeren.

Daarbij vragen wij specifieke aandacht voor deugdelijke dossiervorming.

Bij de gemeenten die hiertoe in 2021 al een pilot hebben gedraaid is gebleken dat het geen sinecure is om de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording goed in te richten. De intentie van de wetswijziging is om de gemeentelijke organisatie beter in control te laten komen. Dat betekent dus ook dat de organisatie, denk aan budgethouders en management, moeten worden meegenomen. Ook gaat de wetswijziging uit van collectieve verantwoordelijkheid van het college. Dat vraagt het creëren van breed draagvlak en betrokkenheid. Wij adviseren u tijdig de werkzaamheden op te starten, niet alleen de controle, maar juist ook de versterking van de interne beheersing. Hoewel alleen financiële rechtmatigheid nu een wettelijke borging kent, is bovenstaand framework ook goed toe te passen bij o.a. doelmatigheid, doeltreffendheid, niet-financiële rechtmatigheid, fiscaliteit en IT.

In relatie tot de geconstateerde bevindingen naar aanleiding van de controle willen wij de gemeente expliciet adviseren om tijdig de benodigde acties te nemen. Op basis van de huidige situatie achten wij de gemeente (nog) niet in staat om op een goede wijze tot een rechtmatigheidsverantwoording te komen.

5. Overige onderwerpen

Environmental Social and Governance rapportage

In april 2021 heeft de Europese Commissie de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) gepubliceerd. Als gevolg van deze richtlijn worden grote bedrijven verplicht om met ingang van het boekjaar 2023 te rapporteren over hun impact op milieu- en sociale zaken. De richtlijn heeft tot doel de kwaliteit van de gerapporteerde informatie met betrekking tot ESG-aangelegenheden te verbeteren, met als uiteindelijk doel de transformatie naar een duurzamere economie te ondersteunen in lijn met de klimaatverbintenis van Parijs.

De volgende informatie is o.a. vereist om in de ESG-rapportage op te nemen:

- Welke duurzaamheidstrends en -ontwikkelingen een materiële impact kunnen hebben op de onderneming (bijv. tekort aan middelen, bedrijfsonderbrekingen door slechte weersomstandigheden enz.).
- Welke materiële impact de onderneming heeft op haar omgeving (mens en milieu).
- Informatie over lange termijn doelstellingen van de onderneming met betrekking tot ESG en de geboekte vooruitgang daarin.
- Informatie over immateriële activa (bijv. sociaal kapitaal).

Momenteel is de rapportage over duurzaamheid alleen van toepassing voor grote bedrijven. Maatschappelijk staat duurzaamheid echter hoog op de agenda en dat betekent dat in de toekomst mogelijk ook een rapportageverplichting voor u als gemeente gaat gelden. Wij gaan graag met u in gesprek over hoe ESG binnen de gemeente is vormgegeven en hoe ontwikkelingen hierover worden gemonitord.

Wij kunnen u ondersteunen bij de uitwerking van uw duurzaamheidsstrategie, het adviseren omtrent te nemen acties omtrent uw duurzaamheidsstrategie en u te ondersteunen bij de bewaking van de realisatie van de strategie door middel van KPI's en dashboarding.

Btw-besparende schoolconstructies

De Hoge Raad heeft op 4 februari 2022 geoordeeld dat een gemeente bij de levering van een nieuw schoolgebouw aan een scholenstichting als btw-ondernemer handelt (i.e. een economische activiteit verricht), ondanks dat de levering plaatsvindt tegen een niet-kostendeekkende vergoeding. De Hoge Raad merkt namelijk op dat algemeen bekend is dat gemeenten werkzaamheden met betrekking tot onroerende zaken verrichten en dat zij in dit kader worden aangemerkt als ondernemer in de zin van de btw. Dat in bepaalde situaties geen kostendeekkende vergoeding wordt bedongen, doet niet af aan het btw-ondernemerschap. Ondanks dat de Belastingdienst de schoolconstructies met diverse middelen actief bestrijdt, blijkt uit deze zaak dat gemeenten onder bepaalde voorwaarden en omstandigheden de btw op de bouwkosten van schoolgebouwen in aftrek kunnen brengen.

De gemeente De Bilt heeft reeds afstemming gehad over dit onderwerp met de Belastingdienst. Voor de Nijepoort is dit afgewikkeld. Voor de Regenboog is de gemeente voornemens dit onderzoek in 2022 uit te voeren en de uitkomsten met de belastingdienst af te stemmen.

5. Overige onderwerpen

Soft controls

De huidige maatschappelijke ontwikkelingen en toegenomen aandacht voor cultuur en gedrag alsmede de omgang met ethische dilemma's, maakt dat ook van de accountant wordt verwacht dat anders wordt gekeken naar risico's op dat gebied. Daarmee zijn soft controls, als belangrijke aspecten van cultuur en gedrag, een relevant onderdeel in de jaarrekeningcontrole.

In de herziene Standaard 315 Risico's op een afwijking van materieel belang identificeren is in paragraaf 21b vermeld:

'De accountant dient door het uitvoeren van risico-inschattingen inzicht te verwerven in de interne beheersingsomgeving. De accountant doet dit door te evalueren of:

- Het management, onder het toezicht van de met governance belaste personen, een cultuur van eerlijkheid en ethisch gedrag heeft gecreëerd en gehandhaafd.
- De sterke punten in de elementen van de interne beheersingsomgeving samen een geschikte basis vormen voor de andere componenten van het interne beheersingssysteem van de entiteit gezien de aard en complexiteit van de entiteit.
- Tekortkomingen in de interne beheersingsomgeving de andere componenten van het interne beheersingssysteem van de entiteit ondermijnen.

Het is voor de accountant dus van belang om inzicht te verkrijgen in de cultuur van een organisatie en het gedrag van het management en de medewerkers. Dit kan zelfs al een rol spelen in het proces van opdrachtacceptatie en -continuering.

Cultuur en gedrag zijn brede begrippen. Cultuur is een gemeenschappelijke verzameling van normen, waarden en gedragsuitingen die gedeeld worden door de leden van de organisatie. Of anders gezegd: 'zo doen we dat hier'. Gedrag kan worden omschreven als een verzameling van bewuste of onbewuste, (niet-) tastbare handelingen die gestuurd worden door bijvoorbeeld overtuigingen en omgeving.

Organisaties die bewust hun cultuur managen zijn beter in het realiseren van doelen en het managen van risico's vergeleken met organisaties die dat niet doen. Het bewust managen van de cultuur gebeurt vanuit drie invalshoeken:

1. Verantwoordelijk zijn, is cruciaal voor het realiseren van noodzakelijke veranderingen in een organisatie. De mate waarin een gemeente centraal of decentraal is georganiseerd is vanzelfsprekend van invloed op de rol- en verantwoordelijkheidsverdeling.
2. Processen en procedures: het besef dat het opleggen en handhaven van regels, het gedrag van mensen niet genoeg verandert.
3. Soft controls: het cultiveren van alle niet-tastbare maar wel gedrag-beïnvloedende factoren in organisaties die kunnen helpen bij het realiseren van doelen en het managen van risico's.
4. Organisatie en besturing: het besef dat alle organisatieonderdelen goed inzicht in soft controls levert samen met de analyse van hard controls een completer beeld op van de interne beheersingsomgeving en de mogelijke effectiviteit van de genomen interne beheersingsmaatregelen. In samenwerking met onze HR consultants gaan wij graag met u over dit onderwerp in gesprek.

A photograph of a stack of smooth, rounded stones balanced on a rougher rock surface. The stones are arranged in a vertical column, with the top stone slightly offset. The background is a soft, out-of-focus landscape with warm, golden light, suggesting a sunset or sunrise. A dark horizontal band is overlaid across the middle of the image, and the word 'Bijlagen' is written in a bright yellow-green color across this band.

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2022 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energieverbruik	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
C43	Regeling reductie energiegebruik woningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptie 2021-2027	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Afkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (vervolg)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2022 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
F9	Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2020	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2020	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2021	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_Totalen 2020	Zie volgende pagina		
G12	Kwijtschelding publieke schulden SWZ-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembanen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Afkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (vervolg - Tozo)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2022 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4A	Tozo 1_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 1_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet, maar wel identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen (toepassing artikel 21, lid 3 Besluit 17 april)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 2_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 2_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet, maar wel identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 2, exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 3_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 3_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet, maar wel identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 3, exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Omvang vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Afkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage B – Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, omdat de bevindingen ten aanzien van de aanbestedingsrechtmatigheid en kredietrechtmatigheid niet meer te corrigeren zijn. De geconstateerde fouten en onzekerheden ten aanzien van de getrouwheid zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten. Derhalve hebben wij voor de getrouwheid een goedkeurende verklaring afgegeven.

De geconstateerde fouten ten aanzien van de rechtmatigheid zijn hoger dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten. Op grond hiervan, fouten zijn groter dan 3% van de totale lasten, hebben wij een afkeurende verklaring voor de rechtmatigheid afgegeven.

Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat. Rechtmatigheidsfouten kunnen niet gesaldeerd worden.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid
EU Aanbestedingsrechtmatigheid	0	3.509
Kredietrechtmatigheid (investeringen)	0	726
Vordering verbonden partij ODRU	99	99
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen	99	4.334
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaande jaarrekening	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	99	4.334

Bijlage B – Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, omdat de bevindingen ten aanzien van de aanbestedingsrechtmatigheid en kredietrechtmatigheid niet meer te corrigeren zijn. De geconstateerde fouten en onzekerheden ten aanzien van de getrouwheid zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten. Derhalve hebben wij voor de getrouwheid een goedkeurende verklaring afgegeven.

De geconstateerde fouten ten aanzien van de rechtmatigheid zijn hoger dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten. Op grond hiervan, fouten zijn groter dan 3% van de totale lasten, hebben wij een afkeurende verklaring voor de rechtmatigheid afgegeven.

Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat. Rechtmatigheidsfouten kunnen niet gesaldeerd worden.

Onzekerheden

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Prestatielevering jeugd/ WMO	838	838
Prestatielevering Inkopen	840	840
Prestatielevering PGB	775	775
Waardering faciliterend grondbeleid	0 - 471	0 - 471
Totaal onzekerheden	2.453 – 2.924	2.453 – 2.924

Bijlage C – Gecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde controleverschillen boven de door ons gehanteerde rapporteringstolerantie van € 58.500. Voor de kolom resultaat geldt dat indien voor het bedrag een – staat dit een verlies (afname van het resultaat) is.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Balans debet	Balans credit	Resultaat
Ten opzichte van de eerste versie van de jaarrekening zijn een groot aantal tekstuele aanpassingen gedaan. Dit komt enerzijds doordat het eerste boekwerk niet volledig was en anderzijds voldeed dit boekwerk op punten niet aan het BBV waardoor aanvullingen noodzakelijk waren. Gezien de omvang van deze aanpassingen gaat het te ver om deze hier allemaal uiteen te zetten. Bij de volgende punten hebben wij ons beperkt tot cijfermatige correcties in de jaarrekening.			
Afrekening AVU verwerken	200		200
Faciliterend grondbeleid Neptunuslaan		-205	205
Faciliterend grondbeleid Troelstraweg	-87	-130	43
Voorziening vordering		106	-106
Vennootschapsbelasting		90	-90
Algemene uitkering decembercirculaire	-425		-425
Vrijval voorziening onderwijs		-162	162
Presentatiecorrectie BTW de Regenboog van schuld naar voorziening			
Presentatiecorrectie BTW Nijepoort binnen de schulden			
Verkoop 2022 ten onrechte in 2021 verwerkt	-999 999		
Vordering planschade niet te verhalen	-153	7	-160
Totaal gecorrigeerde controleverschillen	-465	-294	-171

Bijlage D – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2021 onderkend, deze zijn weergegeven op pagina 9 van dit verslag.

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants

Voor de jaarrekening van de gemeente De Bilt maken wij gebruik van diverse verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties. De samenwerking met RDWI ten aanzien van het sociaal domein is van significant belang in het kader van de jaarrekeningcontrole. Voor de Bghu geldt hetzelfde maar dan voor de belastingopbrengsten. Wij hebben bij de accountants een review uitgevoerd op zijn werkzaamheden.

Inschakeling van interne / externe deskundigen

Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van interne en/of externe deskundigen.

Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van gemeente De Bilt hebben wij vastgesteld dat:

- de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

De uitdaging tijdens de controle is geweest om voldoende geschikte controle informatie te verkrijgen. Middels inspanningen van zowel de gemeente als ons is dat voor de meeste posten in de jaarrekening gelukt.

Significante schattingsposten

De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van gemeente De Bilt betreffen:

- waardering van uw grondexploitatie;
- waardering van uw materiële vaste activa;
- nauwkeurigheid en volledigheid van de voorzieningen.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de gemeenteraad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden concluderen wij dat de gemaakte schattingen door het college aanvaardbaar zijn.

Bijlage E – Onafhankelijkheid

Bevestiging van het management

Wij hebben het college van burgemeester en wethouders ter confirmatie een schriftelijke bevestiging gevraagd en ontvangen aangaande haar verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Wij zijn onafhankelijk van gemeente De Bilt

Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om zijn onafhankelijkheid en die van zijn medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- voorschriften en procedures omtrent onafhankelijkheid. Deze voorschriften voor professioneel gedrag op het gebied van kwaliteit en onafhankelijkheid zijn opgenomen in de Gedragscode van Baker Tilly. Deze Gedragscode geldt voor iedere medewerker van Baker Tilly en wordt natuurlijk steeds geactualiseerd;
- jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners en medewerkers van Baker Tilly en ondersteunende stafdiensten;
- cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling, of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- intern en extern kwaliteitsonderzoek;
- Twee accountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten
- reviews door externe toetsers die niet bij de opdracht betrokken zijn, ter waarborging van een deugdelijke grondslag/deskundig oordeel;
- roulatie van externe accountants op de opdracht.

Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Bijlage F – Urenbesteding

Opbouw en inzet controleteam

Het controleteam heeft tot en met 17 juni 2022 1.311 uren aan de controle besteed. Het verwachte aantal te besteden uren was 982. In de onderstaande tabel zijn deze uren uitgesplitst naar functieniveaus binnen het team.

Overzicht bestede uren	Budget	Werkelijk
Partner	50	98
(senior) Manager	157	272
Supervisor	353	366
Overige teamleden	422	575
Totaal	982	1311

Deze teamopbouw en de inzet van het team heeft geleid tot een kwalitatief goede controle.

Contactgegevens

G.J. van Luyk AA

Director eindverantwoordelijk accountant

+ 31 (0)6 55 37 14 01

f.vanluyk@bakertilly.nl

drs. J.M.A. Drost RA

Partner adviseur voor Raad en college

+ 31 (0)6 22 18 93 49

j.drost@bakertilly.nl

J. Smit RA

Senior Manager

+31 (0)6 12 23 90 91

j.smit@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Papendorpseweg 99

Postbus 85007

3508 AA Utrecht

T: +31 (0)30 258 70 00

F: +31 (0)30 254 45 77

